

Komunālo pakalpojumu dārdzības samazināšanas un kvalitātes paaugstināšanas plāns

Normatīvais pamats:

Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 1. punkts nosaka to, ka pašvaldība “organizē iedzīvotājiem ūdenssaimniecības, siltumapgādes un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds”.

Rīgas komunālā saimniecība ir attīstījies nevienmērīgi. Pilsētas dome reti kad tai ir noteikusi prioritātes, turklāt katram pakalpojumam ir pilnīgi cita organizēšanas pieeja.

Centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu Rīgā organizē pašvaldībai pilnīgi piederoša kapitālsabiedrība SIA “Rīgas ūdens”, dabisks monopolists ūdens ieguvē, sagatavošanā, piegādē, kanalizācijas pakalpojuma nodrošināšanā, attīrīšanā. “Rīgas ūdens” nesniedz savu pakalpojumu visā Rīgas teritorijā, bet nodrošina arī vismaz kādas daļas ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību vairākām Pierīgas pašvaldību teritorijām. Centralizētās ūdenssaimniecības infrastruktūras tehniskais stāvoklis ir ļoti nevienmērīgs, par ko arī liecina itin biežas avārijas.

Pieslēgumus Rīgas centralizētajai ūdenssaimniecībai atbalstīta ar pašvaldības līdzmaksājumiem, tomēr praktiska pieslēguma ieguve ir lēna, birokrātiska un vienai daļai Rīgas iedzīvotāju arī neizsniedzama izmaksu ziņā. Nav saprotams, kā tas ir iespējams, ka Rīgas teritorijā industriāliem investoriem un pat biroja ēku un daudzdzīvokļu namu attīstītājiem bieži vien netiek piedāvāta saprātīga iespēja iegūt centralizētus ūdenssaimniecības pakalpojumus. Turklāt nav arī skaidra plāna, kā panākt, ka visā Rīgas teritorijā tiktu nodrošināta pieejamība šiem pakalpojumiem. Rīgas pilsēta ilgstoši nav bijusi pietiekami konkurētspējīga, lai piesaistītu Eiropas Savienības fondu finansējumu ūdenssaimniecības attīstībai, kad tas bija vieglāk un plašākā apjomā pieejams. Ir zināms, ka turpmāk šī pieejamība būs daudz mazāka. Ūdenssaimniecības pakalpojuma pieejamības un kvalitātes nodrošināšanas izaicinājumu pārvarēšanai būs pamatā jāizmanto cits finansējums.

Centralizēto siltumapgādi Rīgā organizē AS “Rīgas Siltums”, kur Rīgas pašvaldībai un Latvijas valstij ir apmēram vienāds akciju skaits un uzņēmuma pārvaldībā abiem galvenajiem akcionāriem ir jāpieņem kopīgi lēmumi. Pēdējos gados Rīgas pašvaldība ir veltījusi lielu enerģiju, diskusijas un cīņas, lai piespiestu rīdziniekus kļūt par centralizētās siltumapgādes klientiem. Nav šaubu, ka to ir vadījuši ļabi nodomi (mazināt kaitīgu vielu emisijas un uzlabot gaisa kvalitāti), tomēr zīmīgi, ka izvēlētie risinājumi pamatā ir bijuši piespiedu – aizliegumi un birokrātiskas prasības. Uzdevumi strādāt pie centralizētā siltumapgādes pakalpojuma konkurētspējas acīmredzot nav bijuši pietiekami. Daudzus gadus Rīgā bija zemākais centralizētās siltumapgādes tarifs, taču nu jau labu laiku tā vairs nav.

Lokālai un decentralizētai siltumapgādei noteikti saglabāsies sava vieta Rīgas pilsētā - jāveicina, lai tā primāri būtu apkārtējai videi nekaitīga un efektīva.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Rīgā ir organizēta pakalpojuma iepirkuma konkursa veidā, dalot Rīgu apsaimniekošanas zonās. Pašvaldība ir bijusi atturīga izmantot esošos apsaimniekošanas līgumus, lai ātrāk pilsētā ieviestu jaunus un inovatīvus atkritumu apsaimniekošanas risinājumus. Pilsētvidē sadzīves atkritumu urnu skaits ir samazinājies, radot lielāku atkritumu redzamību pilsētā. Galvaspilsētas pašvaldība ir lielākais akcionārs reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas poligona uzņēmumā "Getliņi Eko".

Daudzdzīvokļu namu apsaimniekošana nav Pašvaldību likumā noteikta kā pašvaldības autonomā funkcija. Pašvaldības 100% īpašumā esošais "Rīgas namu pārvaldnieks" ir konkurences apstākļos strādājošs ēku apsaimniekošanas uzņēmums, kura konkurētspēja un pakalpojumu kvalitāte ir ļoti apšaubāma. Uzņēmums ir jāpārveido, tam nākotnē ir cita misija, ņemot vērā Pašvaldību likuma jauno autonomo funkciju – "veicināt dzīvojamā fonda veidošanu, uzturēšanu un modernizēšanu" (Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 10.punkts). Tāpēc dzīvojamo māju pārvaldīšanas izaicinājumus un plānu uzlabojumiem skatiet Mājokļu pieejamības plānā.

Plāns:

Rīgas pilsētai ir jāsniedz nevainojami un izmaksu ziņā efektīvi komunālie pakalpojumi. Mūsu darba rezultātā komunālo pakalpojumu jomā valdīs augsta kvalitāte un konkurētspēja, kur vien iespējams, tiks veicināta konkurence un privātā kapitāla iesaiste. Rīgas pašvaldība sekos līdzi, lai kvalitātes standarti pakalpojumu sniedzējiem (gan pašvaldības īpašumā esošajiem, gan citiem) būtu augsti, turklāt pastāvīgi pieaugtu efektivitātes rādītāji (mazāki zudumi, efektīvākā infrastruktūras noslodze utt.).

1. Ūdenssaimniecībā

1. Rīgas pilsēta 2025. gadā noteiks pienākumu centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojumus sniegt visā pilsētas teritorijā. Katrai teritorijai, kur šobrīd tehniski nav nodrošināta šāda iespēja, būs savs publiski zināms laika grafiks brīdīm, kad varēs veikt pieslēgumu.
2. Jebkurš investors, kurš pilsētas teritorijā investēs industriālā, biroju ēkas vai daudzdzīvokļu mājā, jau no 2025. gada varēs saņemt atbilstošu pieslēgumu ūdensapgādes un kanalizācijas centralizētam pieslēgumam, paredzot to 100%, atbilstoši patēriņam, finansētu no "Rīgas ūdens" līdzekļiem. "Rīgas ūdens" būs pienākums uz līdzvērtīgiem noteiktumiem piedāvāt pieslēgumus arī jau agrāk izveidotām investīcijām.
3. Iedzīvotāji atbilstoši sociālajam stāvoklim jau no 2026. gada varēs saņemt sociālu atbalstu pieslēguma maksai.
4. "Rīgas ūdenim" jau no 2025. gada būs pienākums nodrošināt visaptveroši augstu pakalpojumu kvalitāti. Pilsēta noteiks augstus kvalitātes standartus un stingri sekos to ievērošanai – mazi

zudumi, maz avāriju, ātra, profesionāla un sirsnīga klientu apkalpošana. “Rīgas ūdens” gada laikā radikāli samazinās nepieciešamo laiku būvprojektu saskaņošanai. Vairums būvprojektu tiks saskaņoti mazāk nekā nedēļas laikā. To panāksim ar domāšanas maiņu – “Rīgas ūdens” pārtrauks būt par iestādi un kļūs par pakalpojumu uzņēmumu. Katrs pieslēgums ir klients, kura būvniecības projekts nozīmē lielākas iespējas pārdot savus pakalpojumus pēc tam – šādam ir jābūt domāšanas modelim un kvalitātes kultūras pamatam.

5. Pilsētas pašvaldība nekavējoties pārtrauks “Rīgas ūdens” nespēju labi plānot un vadīt dažādos remontdarbus. Aptverošs skatījums un stratēģiski saplānoti remontdarbi tā, lai vairākkārtīgi nebūtu jāatgriežas vienā un tajā pašā remontdarbu vietā.
6. Rīgas pilsētas interesēs ir vienoties ar Rīgas metropoles areāla pašvaldībām par vienotu ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju. Rīgai jau 2025. gadā ir jāuzaicina pašvaldības pievienoties “Rīgas ūdenim”, apvienojot infrastruktūru, atbilstošā apjomā arī Pierīgas pašvaldībām kļūstot par “Rīgas ūdens” kapitāldaļu īpašniecēm. Tas dos iespēju prātīgi plānot kopīgo infrastruktūru, tērēt daudz mazāk naudas nākotnes lielajām investīcijām un ātrāk ieviest modernus tehnoloģiskus risinājumus.
7. “Rīgas ūdens” finansēšanas izaicinājumi jāpārvar, nebaidoties piesaistīt privāto kapitālu problēmu risināšanai. Jau 2026. gadā jāveic kapitāla piesaiste caur biržu, izlaižot “zaļās” un infrastruktūras obligācijas, jo tas dos iespēju ilglaicīgi finansēt milzīgo investīciju apjomu, kas nepieciešams nolaistās infrastruktūras sakārtošanai. Pēc obligāciju pieredzes izvērtēšanas apsverama arī akciju kotēšana biržā. Savukārt atsevišķiem lielākiem izaicinājumiem (piemēram, nepieciešamībai paplašināt Daugavgrīvas attīrīšanas iekārtas) jāizvēlas privāti publiskās partnerības (PPP) tipa projekta risinājums, aizņēmums starptautiskā attīstības finansējuma bankā vai īpašs obligāciju laidniens.

Lietus ūdens kanalizācijas nožēlojamais stāvoklis Rīgā prasa atsevišķu risinājumu, tam mums ir savs piedāvājums. Skatīt “Ielu, tiltu, pārvadu un citas satiksmes infrastruktūras glābšanas plānu”.

2. Centralizētājā siltumapgādē

1. Rīgas pilsēta noteiks centralizētās siltumapgādes operatoram pienākumu pakāpeniski katru gadu paplašināt centralizētās siltumapgādes teritoriju un mērķtiecīgi piedāvāt savus pakalpojumus visās attīstības teritorijās. Jebkurš biroja ēkas, publiskas ēkas vai daudzdzīvokļu mājas investors jau no 2025. gada saņems piedāvājumu pieslēgt centralizētajai siltumapgādei viņu jaunbūvēto objektu un “Rīgas siltums” pilnībā segs pieslēguma izmaksas līdz ar tā pieslēgšanu centralizētajai siltumapgādei. Jebkuras citas ēkas investors saņems patēriņa prognozēm un tehniskām iespējam atbilstošu piedāvājumu pieslēgties centralizētajai siltumapgādei.

2. "Rīgas siltuma" uzdevums būs trīs gadu laikā nodrošināt viszemāko siltumapgādes tarifu Baltijas valstīs. Lai to sasniegtu, siltumražošana tiks nekavējoties maksimāli atvērta konkurencei, dodot vienlīdzīgus nosacījumus un prognozējamu konkurences vidi visiem ražotājiem. Siltumenerģijas ražotāji, kas izmanto atjaunīgus un vietējus energoresursus, tiks īpaši stimulēti. "Rīgas siltumam" vienlaikus būs uzdevums nodrošināt augstu siltumapgādes efektivitāti, panākot vismazākos siltumenerģijas zudumus ražošanā un pārvadē. "Rīgas siltuma" administratīvās, finansēšanas un citas izmaksas būs stingri kontrolētas, panākot visaugstāko efektivitāti.
3. Iedzīvotāji atbilstoši sociālajam stāvoklim varēs saņemt sociālu atbalstu pieslēguma maksai un tie turpinās saņemt sociālo atbalstu maksas par siltumu segšanai.
4. "Rīgas siltumam" būs pienākums nodrošināt visaptveroši augstu pakalpojumu kvalitāti. Pilsēta noteiks augstus kvalitātes standartus un stingri sekos to ievērošanai – mazi zudumi, maz avāriju, ātra, profesionāla un sirsnīga klientu apkalpošana. "Rīgas siltums" radikāli samazinās nepieciešamo laiku būvprojektu saskaņošanai. Vairums būvprojektu tiks saskaņoti mazāk nekā nedēļas laikā.

3. Lokālajā un decentralizētajā siltumapgādē

1. Rīga apzināsies, ka lokālajai un decentralizētajai siltumapgādei ir un būs sava vieta siltumapgādes sistēmā. Individuālās apkures apkarošana, apkarinot to ar birokrātiju un aizliegumiem, tikai rāda pilsētas un tās centralizētā siltumapgādes uzņēmuma nespēju piedāvāt konkurētspējīgu centralizētās siltumapgādes pakalpojumu. Zemākais tarifs Baltijā, zemas vai neesošas pieslēgšanās izmaksas – tas jau stimulēs apsvērt centralizēto siltumapgādi. Vēl "Rīgas siltumam" būs pienākums izteikt piedāvājumu par centralizētās siltumapgādes pieslēgšanu tajās zonās dzīvojošajiem, kur labas gaisa kvalitātes nodrošināšanai ir iecerēti ierobežojumi individuālajai apkurei, turklāt pilsēta līdzfinansēs piedāvājumus, lai tos padarītu konkurētspējīgus.
2. Ja Rīgas pilsēta turpmāk noteiks paaugstinātas prasības lokālajai un decentralizētajai siltumapgādei, tad tikai komplektā ar pieejamiem atbalsta mehānismiem šo prasību izpildei. Ņemot vērā to, ka šādiem pasākumiem varētu būt pieejams arī Eiropas fondu finansējums, Rīga aktīvi lobēs šādu programmu izveidi.

4. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanā

1. Nākamās Rīgas domes darbības termiņā jānotiek nākamajam iepirkumam sadzīves atkritumu apsaimniekošanai. Rīgas pašvaldība nodrošinās godīgu konkursu, veicinot iespējami lielāku konkurenci potenciālo piegādātāju starpā. Pretendenti varēs rēķināties ar atklātu un godīgu procedūru, skaidri zināmiem noteikumiem un prognozējamiem veicamo investīciju atgūšanas nosacījumiem.

2. Jau esošo līgumu ietvaros, kā arī jaunajos līgumos Rīgas pašvaldība nekavējoties noteiks augstākos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas standartus. Rīga nebūs atpalcēja modernu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu ieviešanā, bet būs teritorija inovācijām.
3. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanai valsts noteiktās prasības aizvien pieaug. Lai tas varētu efektīvi funkcionēt, pilsētai un pakalpojumu sniedzējiem jāstrādā, lai iedzīvotāji un uzņēmumi varētu ērti pakalpojumus lietot. Iespējami daudz detalizētas informācijas un atgādinājumu – tas palīdzēs sasniegt mērķus, turklāt darīt to tā, lai iedzīvotāji nejostos apgrūtināti.
4. Pilsēta nodrošinās atbalsta programmu daudzdzīvokļu un arī viendzīvokļu mājām sadzīves atkritumu apsaimniekošanas laukumu sakārtošanai, atkritumu konteineru ieguldīšanai pazemē un citiem vajadzīgiem jaunievedumiem, finansējot līdz pat 100% no projekta izmaksām. Tiks būtiski atvieglota tehniskā dokumentācija minēto darbu veikšanai. Ja nepieciešams, Rīgai ir jāpanāk attiecīgo valsts līmeņa normatīvo aktu grozīšana.
5. Rīgas pašvaldībai pašai ir jābūt paraugam efektīvam sadzīves atkritumu apsaimniekošanas darbam. Publiskā ārtelpa jāpiepilda ar modernām atkritumu urnām, pēc iespējas ieguldot tās pazemē, jānodrošina tīrība pilsētā. Pašvaldības iestādēm jābūt atbilstoši finansētiem plāniem saražoto atkritumu apjoma samazinājumam un izglītības, sociālās aprūpes un kultūras jomās pašvaldībai ir jāparedz atbilstošs finansējums arī privātpersonu institūciju plāniem šajā jomā.